

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nešloga sve pokvari.“ Narodna poslovica.

Oglasi, pripisane itd. koji se računaju se na temelju cjenika ili po dogovoru. Za predbrojbu, oglase itd. se napućnicom ili položajima pošt. Stedionica u Beču administraciju lista u Pulu. Naručbe valja točno označiti imo, prezime i najbližu poštu predbrojnika. Na list na vrijeme ne prima se to javi odgovornosti u vremenom pismu, za koji se plaća poštarina, ako se izvana napise. Reklamacija.

Knj. broja br. 847-849. Telefon tiskare broj 38.

Izlazi svakog utorika i petka u podne. Netiskani dopisi se ne vraćaju, a nepodpisani netiskaju, a nefrankirani neprimaju. Predplata za poštarinom stoji: 12 K u obće, na godinu 6 K za seljake ili K 3, otn. K 3— na pol godine. Izvan carevine više poštarina. Plaća i utičaje se u Pall. Pojedini broj stoji 10 h. kolji u Puli, toli izvan iste. Uredništvo se nalazi u ulici Gindla br. 5 te prima stranke osim nedjelje i svetka svaki dan od 11—12 sati prije podne.

Odgovorni urednik i izdavačelj Stjepo Gjivić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Komisija za školu u Sušnjevici.

Kako jur javljeno, dne 22. mj. aprila odala se uredovna komisija u Sušnjevici, da preslušaju ljudstvo o nastavnom jeziku u pučkoj školi, koju već 20 godina stoji ljudstvo zahtjeva. Takva komisija se u pred 12 godina obdržavala, i ljudstvo tada zahtjevalo jednodušno školu sa hrvatskim nastavnim jezikom. To ipak nije bilo pravo istarskom pokr. odboru i odboru, koji su opetovano zahtijevali za pučanstvo školu sa rumunjskim nastavnim jezikom, jer da su ondje Rumunji. Vlada je dakle udovoljila zahtjevu pokrajinskog odbora i odredila povnu komisiju. Pokrajinski odbor dao se stupati po prisjedniku g. Tomasi-u i po inžiniru g. Posertu. Pristupilo je predmisiju do 50 otaca djece obvezane na lazak škole. Svi, iznad jednoga iz Jesevika, zahtijevali su da u školi bude hrvatski nastavnim jezikom. Odaslanikom najlškog odbora nije to bilo po volji, te upitali prisutno ljudstvo, zar ne govore i u obiteljima sa svojom djecom rumunjski. Ne, odgovoriše oni, nego hrvatski. Na to njim stade g. inžinir govoriti rumunjski, ali mu ljudstvo odgovori: „Mi s, gospodine, ne razumijemo“. Tableau! Iza dovršenoga toga uredovanja je g. inžinir išao tražiti zgodno mjesto za školu, g. prisjednik je nudio ljudem, da će mu badava sagraditi školu, ako hoće rumunjsku. Odratili su njim: „Mi smo i ki siromasi, ali Vaše škole i Vaših naca za to nećemo“.

Muzko držanje toga ljudstva mora sto zadiviti svakoga, koji pozna bledu kraja i spletke, koje se neprestano vježu snuju. Osvjedočeni smo s toga, eventualni njihov poziv na bratsku prigodom gradnje škole neće ostati odziva.

Pokrajinski odbor pak i g. Bennati ili su od najkompetentnije strane doneli odgovor na neosnovane svoje tvrdnje.

Primiti smo, ali kasnije, još jedan lijepi i obširni dopis o istoj stvari, iz ga vadimo sljedeće: Pobedio je natak nad nazadkom, svjetlo nad tminom, enje nad skrajnom korupcijom! Mi-o, da se je Juntin odaslanik morao ga dana negdje uzasno razočarati i riti se, da je njihovo gospodstvo, kao sve na ovome svijetu, prolazno a da taj njihov razvikani „Frascatti“ jest at će vazda našom milom, danas na-o već kroz osvješćenom — Sušnjevici!

Komisija bila je uređena za 11 sati u. Već oko 9^h, sati, dakle jedan sat prije nego je imala početi komisijom razprava, dovezao se u Sušnjevicu članski asesor g. Augustin Tomasi, koji kao prisustvovatelj komisiji kao odak istarske Junte. A znate li, kojega s sobom doveo? Nikoga drugoga, nego školskoga inžinira g. Posert-a! Došao, njeri mjesto za gradnju rumunjske

škole na trošak pokrajine napućene u ogromnoj većini sa hrvatskimi i slovenskimi porezovnici! Došao provodjati zaključke slavne Junte i visoke Diete: pripravljati razanj, a neznajući, zalostna mu majka, da zec još leži negdje u dalekih ubavih gajevih — Rumunjske! Neide to već tako, moji dragi! Nisu već Sušnjevčani ono, što su bili negda, dok su još ljubili bić, koji im bje i duša i tijelo!

Već u selu Kontuš obćine: Letajške selo je rumunjski inžinir g. Posert iz koje nagovarali pojedine naše obćinare, i to u jeziku rumunjskom, a postavio takove fallirane eksperimente i u Sušnjevici, al nikoji od nagovorenih nije mogao razumjeti, što taj covjek hoće i što pila u jeziku, kojega, kako su i Sušnjevčani i Letajci kasnije izrično izjavili, nitl riećee razumili nisu!

U Sušnjevici su Juntina gospođa odsjela u bivšem „Hotel alla grande Rumena“, najme kod nekog Frana Scrobe, nazvanog „... lora“, bivšeg Rumunjca, pa Talijana, pa hrvatskog obćinskoga zastupnika pak opet Talijana i napokon sada opet Rumunjca, koji je kroz više zadnjih dana potekivao od kuće do kuće i od sela do sela, nebi li zadobio koji glas za rumunjsku školu, pa se u tu svrhu također roćio sa Boljunskim kramarom Talijanom „sangue puro“ Ferandom. — Stretih li i Rumunja i Talijana po ovakovih stupovih!

U 10^h sati po prilici stigose u Sušnjevicu također i ostali članovi komisije, najme c. kr. kotarski kapetan iz Pazina pogl. g. Ivan Šorli, kao predsjednik komisije, c. kr. namjestnički savjetnik pogl. g. vitez pl. Czermak, kao zastupnik c. kr. zemaljskog školskoga vieća u Trstu i c. kr. kotarski školski nadzornici g. Bunc i Parenzan; doćim bijahu već od prije stigli u Sušnjevicu obć. načelnik iz Boljuna g. Buretić i obć. načelnik iz Plominia gosp. Tonetti, svaki praćen sa dva obćinska zastupnika.

Već prije nego je počela komisijalna razprava, videći, da se ovdje sve slatke rieći i obećivanja suzbijaju o muzevno držanje prisutnoga obćinstva, udaljio se je inžinir g. Posert spuštene glave i poniknuta pogleda nad leptom „Figuram“ u spomenuti „Hotel“, da tamo kao na žeravici očekuje i doćeka grozan — flascio.

Iz Letaja bilo otaca i zakonitih zastupnika djece pozvano u svemu 18, a pristupilo ih je 17, doćim bi jamačno bio pristupio i osamnaesti pozvanik, kad nebi, teško bolestan, bio morao čuvati postelju. Badava, Letajci moraju biti svagdje prvi u borbi za narodna prava, jer njihova obćina nije tek iz Sale pozvana najrodoljubljom i najsviestlijom u čitavoj mjestnoj obćini Boljun! Živili! — Isto je tako bilo i sa pozvanici iz obćine Sušnjevice, koji su osim dvojice — trojice odsutnih morara i mladoga „biskupa“, svi pristupili na komisiju, doćim ih je manje pristupilo iz Plominjskih podobćina Novavas i Jesenovik, jer zaposleni poljodjeljskim radnjama, al su zato ovlasilili svoje vrle i poštene župane; junačkoga Karlovića i čestitoga Soldatića; da mjesto njih zahtjevaju samo hrvatsku školu.

Čim se razprava započela, predložio je Juntin odaslanik g. Tomasi, da se prisutnike, osim za jezik naukovni, koji žele u svojoj školi, također pita i kojim jezikom u kući govore. Al ni tu nije uspio; poraz vladajuće istarske klike morao je biti — podpun i Evala čestitim Sušnjevčanom, koji su joj ga zadali!

Svi su prisutnici glasovali za školu hrvatsku, izjaviv istodobno, da i u obiteljima govore hrvatski; doćim je jedini nekakav brižan „čiribir“ iz skrajne granice Jesenovika, koji je toli pametan, da je svojedobno kod krsta žensko diete dao zapisati u župne knjige kao muzko, zahtjevao, da škola bude „vlaška“ i „čiribirska“, pa ako ovaj glas i nije među prisutnici, koji znadjuhu, skim imadu posla, proizveo nego grohotan smieh, to je ipak razveselilo častnog zastupnika Junte, koji je tog „žensko-muzkovića“ motrio kako jedinog odanoga potomka „della nobilissima stirpe rumena“.

Držanje je glasujućih prisutnika bilo pristojno, al muzevno i odlučno. Oduševljenje za stvar vladalo je među narodom za cijele komisije a najposlie postiglo je svoj vrhunac. — Al bilo je i smiešnih!

Tako n. pr. na opazku g. Tomasi, Juntinoga asessora, zar li Sušnjevčani u kućam negovore i — rumunjski, odbrusio mu je jedan od prisutnika: „Mi govorimo hrvatski, a tako učimo i našu dieu, ali kad se razljutimo, znamo govoriti i po rumunju, da nas nerazumi ni bog ni vrag! — Da vam je bilo tada viditi častnog g. Tomasi-a — sav zelen od jada i čemera i čisto satrven od gorkih razočaranja sjedio je polšten na stolici, pa kao u groznom snu slušao i slušao iz bojnih dubrava daleke Rumunjske glasove odjekujuće iz ustiju čestitih Sušnjevčana i uzasno i nemilo! Töme se zaista ni iz daleka nije nadao!

Tako valja, samo napried tako odlučno, dična braćo Sušnjevčani, Letajci, Novovasani i Jesenovičani! — Samo tako satrt ćemo glavu otrovnicim zmiji, koja truje krv i našu i vašu. Neka siktü, nek se groze i nak vas zapuštaju oni, kojim vi težkimi i krvavimi žuljevi punite gospodske želuće, to vas Bog dobi, kojemu je sirotinja mila, nigda zapustiti neće! — I na vaše patničke glave i na kukavne prigove vaših kućarica sinut će sunce bolje sreće i budućnosti! Živili braćo mila!

Napokon proglašio predsjednik komisije g. kapetan Šorli — uspjeh glasovanja te se obrati na zastupnike obćina Boljun i Plomin, kao što i na odaslanika zemaljskoga odbora, koji je medjutim po crkvi brojto križice i s ovimi prisposadbljao svoj težki križ, sa pozivom, da se i oni izjave o naukovnomu jeziku u Sušnjevskoj školi, na što su se obć. načelnik iz Boljuna i dva tamošnja obćinska zastupnika jednoglasno izjavili za hrvatski kao školski naukovni jezik i za njemački kao predmet; a Plominjani, osim g. Pavla Nacinovića iz Čepića, za rumunjski kao naukovni jezik i za talijanski kao predmet. Obć. savjetnik g. Pavao Nacinovich zasluži naše osobito priznanje i pohvalu, jer se nije kukavno tresao, poput svojih drugova,

pred Juntinim mogućnikom, već je odvažno ustao na obranu puka, zagrniv svojim jakim glasom: „Dajte puku, što puk pita; oni su gospodari odlučiti kakovu će školu i kako će bolje odgojiti svoju dieu!“ Na to je glasovao za hrvatsku školu. Živio g. Pava! Značajevi se zaista ne radjaju poput gljiva iza kiše!

Nato ustane Juntin gromović i sa svojega Olimpa počne sipati svoje striele na neđužni papir: „nobilissima stirpe rumena“, „il popolo degli Italiani“, „gli antichi Romani“, „popolo smazionalizzato“ itd. bili su birani biseri u tom inače skroz nepogibeljnomu izljevu ogorčenja g. asessora. Nek mu bar to zadovoljstvo bude!

Značajno je, da su se Porečki i Plominjski „čiribirci“ odvojili od ostalih članova komisije te pošli sami na žubki „salamar“ u bivši „Rumunjski Hotel“. — Ala drakole!... „Čre“.

Sa glavne skupštine „zemaljskog kulturnog vieća“ za Istru.

Očekivali smo, da će nas koji od gospode stalnog odbora „zemaljskog kulturnog vieća“ za Istru izvestiti o posljednjoj skupštini toga društva, obdržavanoj prošloga mjeseca u Poreču, ali pošto se u tom izčekivanju prevarismo, valjalo je, da se poslužimo se izvješćem, što ga priobćise talijanski listovi.

Iz tog izvješća doznajemo, da su predsjednici hrvatskih i slovenskih kotarskih gospodarskih združega Istre pismeno javili predsjedničtvu zemaljskoga kulturnoga vieća, da neće kod skupštine sudjelovati i obrazložiti taj svoj nedolazak.

Predsjednik kulturnog vieća, Campitelli, dao je u talijanskim prevodu pročitati tu izjavu predsjednikah naših združega, koji kažu, „da pošto se nisu jošie promijenili nezdravi odnošaji u Istri, i pošto bijase urećena skupština kao i do sada u Poreču, t. j. u grad, u kojem nije osjegurana podpisanim osobna sloboda, i gdje nemogu razpravljati svojim materinskim jezikom“, javljaju, da neće doći na skupštinu.

Zatim pročitao predsjednik Campitelli drugo pismo u prevodu, upravljeno njemu od istih predsjednika. U tom pismu kažu gg. predsjednici, da nije istinita i da je neutemeljena tvrdnja predsjednikova, da u Poreču nebijase nikada nitko izložen groznijam, uvriedam ili najmanjem smetanju, doćim je poznato čitavoj Austriji — izuzam predsjednika zemaljskog kulturnog vieća za Istru — da je godine 1895. u vrijeme zasjedanja zemaljskog sabora mnogobrojna svetliana grada Poreča navallila na vrata gostione, u kojoj se nalazahu hrvatski i slovenski zastupnici, te ove ružila i grđila svakojakimi, psovkami staviv dapaće i njihov život u pogibelj — pa ipak nebijase blizu ni obćinskih stražara, ni c. kr. oružnika. Godine 1896. pak, isto u vrijeme saborskog zasjedanja, moralo je oružništvo svuda pratiti hrvatske i slovenske zastupnike, pošto im nebijaso u Poreču život vječan. Godine 1897. savjetovno je glavin zastupnik naš zemalj-

skom saboru nekogim zastupnikom, nalaženim se u Poreču, da upozore ostale nepriputne, da nedoduju u Poreč, davi očigledno razumijeli, da se odoleće čim prije iz Poreča, jer da on omože jamači za njihova sigurnost. Nije istina, a to tvrdi samo predsjednik dr. Campitelli i njegovi pristalice, da je talijanski jezik poznat i da tim jezikom govori čitavo pučanstvo Istre. Službena statistika dokazuje s jasno, da je većina stanovništva Istre hrvatski, odnosno slovenski i da ta nepozna većina talijanski jezik. Treba dobru mjeru dravivosti za utvrditi, da predsjednici, koji potpisahu gore navedenu izjavu, nepoznajnu drugog jezika do talijanskog.

Predsjednici kotarskih gospodarskih združuga, izabrani od hrvatskog i slovenskog stanovništva, imaju svetu dužnost služiti se i braniti svuda svojim jezikom, a to napose u zemaljskom kulturnom vieću, gdje predstavljaju pučanstvo. Koji pozna osobno predsjednike hrvatskih i slovenskih kotarskih združuga, stalno neće moći kazati, da im nekeži na srecu napredak gospodarstva u njihovih krajevih. Onda dakle i nesudjelujući kod skupština, ne priete ni najmanje gospodarski napredak u njihovih kotarih.

Svakomu je poznato, da većina kulturnog vieća vođe na talijansku stran, i da se načelno stvara zaključke na štetu hrvatskog i slovenskog pučanstva, pa bili ili nebili prisutni predsjednici hrvatskih i slovenskih kotarskih gospodarskih združuga.

Obzirom na sve rečeno, potpisani odbacuju s prezirom od sebe sve laži i klevete, koje je predsjednik kulturnog vieća na njih bacio, koje, mjesto da bi imale pasli na predsjednike hrvatskih i slovenskih gospodarskih združuga, padaju na zemaljsko kulturno vieće.

Predsjednik Campitelli izjavi na to, da ga zadržaj pisma rješava dužnosti obaviti se sa predmetom, jer da se njegova takve klevete nehvataju; vladin komesar gospodin Fabiani imati će, da potvrdi istinitost tvrdnja.

Vladin odaslanik je izjavio, da predsjednici kotarskih združuga, koji potpisahu prvu izjavu, poslase jednaku izjavu također vladi.

Častni Calligari (ako se nevaramo načelnik i član stranke „crnih“ u Poreču. Op. slag.) zahvali se predsjedniku, što se je dao na obranu grada Poreča. Prosvjeduje odlučno protiv klevetama, brani odlučno grad, kojeg stanovnici jesu toliko prosvjetljeni, da znadu štovati u d'jinca kojemu nebi ni vlas skrivili.

Ovim izerpismo onaj dio izvještaja, koji govori o spomenutih dopisih gg. predsjednika naših kotarskih združuga; o ostalom tečaju te skupštine neznamo ništa; možda će nas koji od gg. odbornika o tomu naknadno izvjestiti.

Na drzovite izjave predsjednika zemaljskog kulturnog vieća i onog nepoznatog nam zaštitnika slavnog grada Poreča, moramo kazati, da su prošli lažni i klevetnički svi oni, koji tvrde, da su gg. predsjednici hrvatsko-slovenskih kotarskih združuga Istre u navedenih izjavah lagali ili klevetali.

Našu tvrdnju potkriepiti će gg. Fabiani i Schaffenhauer i toliki drugi c. kr. činovnici, koji drže više od istine i pravice, nego li do prijateljstva i pobratimstva sa porečkom fučarom.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 2. maja 1902.

Razpravlja se proradun ministarstva trgovina i svršuje. Iz te razprave spomenuti ču kojesta posve kratko.

Ministar trgovine takno se je u svojem oduljem govoru skoro svih pitanja zasjecajućih u njegov djelokrug.

Brodarenje, veli, se je razvilo među ostalimi novimi prugami Lloyd; al još više drugimi privatnimi družtvi. Usljed izkustva, da će novim njekim načinom, kojega nije pobliže označio, podu-

pirati trgovački mornarstvo, i tim dignuti nju, i pomoći pučanstvu na obali morakoj. Izdali će se razne svote na loška radnje — neke se ni nas zaboraviti — najveće na razmnoženje lake u Istri.

Sa Ugarskom da se u već nekoliko godina nestalimi trgovački odnosi. Ovostoma vladu popuniti želike može; al preporučuje, pa dopušću se što nar drago.

O produljenju trgovačkih ugovora s Italijom i Njemačkom se jedna gođina, na predloženu dosadanjih ustanova, naročito vinske klauzule, nekežni nisu. Vlada da brani i da će znati braniti protike državljana kod obnove tih ugovora. Kod njih da je upravo vinska klauzula Ahilova petla. Vriedno je ovdje spomenuti, da bijaše prošlih dana jedna deputacija vinogradara ugarskih kod ministra-predsjednika Szello, te da njoj ovaj reko, da vinska klauzula neće ostati kakva je do sada. Kako se čini vinska klauzula nekani se ukinuti posve, nego se misli povisiti dosadanj u carinu na vino iz Italije. Na koliko, o tom gospodu ministri s jedne i druge strane marumorskome šute; dočim zastupnici zahtjevaju da se vinska klauzula posve ukinu.

Ministar se je pohvalio da se ministarstvo trgovine samo sobom pokriva, to jest, da toliko samo dobiva koliko mu je potrebno za troškove. Posljednjih 5 godina da dobiva redovito 4 milijuna kruna svake godine: više nego li prije dobivalo, od pošte, brzozava i telefona. Osim toga dobilo je 4 milijuna kruna u jednoj godini od poviska na biljgah. Sam povisak od 1 flira po dopisnici, da je donesao državi 1 milijun kruna dobitka u jednoj godini. Pri tom govorio je također o poboljšanja činovnika i službenika kod pošta i brzozava.

Kod razprave o obrtnih pitanjih pokosmali su se ponekle njemački katolici i njemački nacionalci. Prvi su predhacili drugim, da tjeraju politiku „napojnoga novca“ („Trinkgelda“), da bi htjeli državnih novca za dignuti gradove, i da tjeraju preveć narodnu politiku. Drugi su prvim prigovorili da su premalo Niemci. (Za nas svi dosta i preveć.)

Njemački državni jezik.

Već ste spomenuli, da su Svenjemci podali predlog za uveđenje njemačkoga državnoga jezika. Poslali su ga svim Njemačkim zastupnikom. Njemački nacionalci i njemački liberali su već o tom predlogu razpravljali.

Jedni i drugi su formalno odsudili postupak Svenjemaca, u stvari su složni s njimi. Za njeko krunovine idu dapače i dalje nego Svenjemci. Ištu samo način, kako bi došli do željene svrhe. Oprezniji su, a tim i pogibeljniji nego li Svenjemci.

1. maj.

Već od više godina hoće da socijalni demokrate slave 1. maj također u parlamentu. I ljetos je predložio socijalni demokrat Pernerstorfer, da nebuđe sjednice 1. maja. Ogromna većina zastupničke kuće neće da o tom čuje, i zabačila je i ljetos odnosni predlog, i obdržavala sjednicu. Radnici su u skupinah išli u „Prater“, u tu najveću bečku bašču. Vrieme ne bijaše baš ugodno, al i bez obzira na to, volja za slavljenje 1. maja sve više pada. Al pada također prijanjanje radnika uz socijalne demokrate. Radnici davaju godišnje velikih svota u fondove, al njim je od njih malena korist. Glavnu korist imaju njihovi vođe. Poboľšanje stanja radničkih staleža, u obće preinake u ljudskom družtvu, među pojediniimi staleži, su nužne; al te mogu se provesti koristno samo na temelju kršćanskih nauka i načela. To učiti već danas izkustvo, i učiti će što dalje to više.

Zima u proljeću.

Današnja jedina novina doniela je drugi izkaz slučajeva, u kojih je u Beču i

okolici bilo zima u proljeću; mraza, sniega, ledena studenoga vjetrova, valjeđ boga bile je velike škode na polju i vinogradih, u vođnjacih, pa čak i na sjemkošah. Takovo studeno vrijeme biljki dot već našlo u jednom slučaju, pak u svakom slučajem koje. I ljetos je zima u proljeću, već od nedjelje, i činas je na koje predložio snieg. Do sad još nije bilo velika škoda, al je ipak ima i na jugu, i na vekači.

Izlet u Klosterneuburg.

Klosterneuburg je u okolici bečkoj. Ima dvie znamenitosti: stariški i bogati samostan sa žvonom crkvom, i visoku školu za poljodjelstvo. Na poziv ministra poljodjelstva podali su se tamo zajedno s njim i predsjednikom zastupničke kuće članovi vinogradarskoga odbora dne 30. aprila po podne. Tu su se na svoje oči mogli uvjeriti, da je studen lozom poneke škodila. U ostalom brane se ovduda, kao i u svih sjevernijih pokrajinah, vinogradari od mraza i oškodjenja loza i voćka tim, da napravljaju nekakvu tvorinu, koju noćju sažiju, i koja čini mnogo čina, koj pak ublažuje zimu.

Članovi vinogradarskoga odbora, bili su pozvani u Klosterneuburg glavno za to, da vide djela stratifikacije, to jest djela, kako da rozge čim prije, umjetno, i to već sa ciepom, napravne korenje. Odrezuje se jih, ciepa se jih, slaže se jih u škrinje, i zalaže drvenim ugljevljem promješanim sa razsječenim mahom. Napunjeno tako škrinje, samo odozgo otvorene, okupa se u vodi vrućoj 24 stupnja Celzija, onda odnese u prostorije razručene na 17 stupanja Celzija. Tu već za desetak dana počnu rozge pupati i korjenja napravljati. Kad su već razpupale, odnese se jih van, al po noći još uvijek pod staklo. Tu se pak malo po malo priviknu na božji zrak. Od ljud se jih vadi i presađuje.

Zastupnici su tu i vina kušali. Biela su jako dobra, crna ne.

Buduća sjednica.

Govorilo se je, da će se sjednica i sutra držati, pak radi delegacija i blagdana Uzašasća ne već do daljnega tjedna. Sazvao se je za sutra: slajerski sabor, da njeko prešnu stvar razpravi. Zastupnik Breiter prigovorio je, da se nesmije u isti dan držati sjednicu zastupničke kuće i slajerskoga sabora, jer su njeki članovi i kuće i toga sabora. Predsjednik je na to izjavio, da nije ni mislio sazvati sjednicu zastupničke kuće za sutra, subotu. Sliedeća sjednica zastupničke kuće bit će ponedjeljak dne 12. maja.

Za hrvatski jezik.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuzvišenost gospodina ministra financijah.

Carinsko- i solni ured u Voloskom poslao je dne 8. marča t. g. br. 169. obćinskomu uredu u Boljunu, kotar Pazin, jednu notu u talijanskom jeziku glede doznake soli za domaću porabu.

U odgovoru na tu notu zamolio je obćinski ured u Boljunu hrvatskim dopisom od dne 10. marča t. g. br. 475. c. kr. carinski i solni ured u Voloskom, da bi sa obćinskim uredom izvolio hrvatski ili slovenski dopisivati.

Na hrvatski dopis odgovorio je c. kr. carinski i solni ured dne 12. marča t. g. br. 169. u njemačkom jeziku.

Obzirom na opisanu činjenicu i uvaživ nadalje, da uređuje c. kr. carinski i solni ured u Voloskom skoro u izključivo hrvatskom kotaru i da se u mjestnoj obćini Boljun govori skoro izključivo hrvatski, te da obćinski ured hrvatski uređuje, uslobadaju se potpisani staviti na njegovu preuzvišenost gospodina ministra financija sliedeći upit:

Je li njegova preuzvišenost sklona pozvati podređene si urede i činovnike Istre, da dopisuju sa hrvatskimi strankami

u onom jeziku, kojim se one škole, i kao što te čine sa talijanskimi strankami, do čim narivavaju prvim talijanski jezik, a neida li taj tada njemački.

U Beču, dne 15. aprila 1902.

Spinčić, Rozkošny, Pfeifer, dr. Zedner, dr. Gregorič, dr. Ferri, Heinrich, Zedner, Pogačnik, dr. Ploj, dr. Stojan, dr. Hrvatin, Batić, Kulpi, dr. Šilény, Biantini, dr. Klau, Formanek i dr. Zitnik.

DOPISI.

Krk, dne 1. svibnja 1902. Danas, prvog svibnja ima sva sila novosti po svijetu, pa koje čudo onda, da nije zaostala ni naša „nobile città di Veglia“. Dosta je spomenuti, da će se za nekoliko dana ponoviti oni glasoviti izbori, kod kojih se formalno pogriješilo i tako dalo oblastim prilike, da uniste izbore i naredi, da se razpisu nove, kod kojih bi se morale izpuniti ove formalnosti. Bog zna, da se neće, želeći izpuniti onu formalnost, pogriješiti u kojoj drugoj. Kažu, da kad dodje na svojekoj smoti, onda ga tako lahko neostavlja. Dakle, signori! pozor! Citajte je: „Nase Slove“ možda će zanimati; tko će postati našim načelnikom. Na ovo pitanje nebi znao ni je sam odgovoriti, jer da pravo kažem, koliko se zastupnika bira u zastupstvo, toliko ih želi postati načelnikom. Pak je većina za dosadanjeg načelnika, ali ovaj, kažu, da je već sit njekoje gospode, koji su amo došli truhom za kruhom, a sada bi nam htjeli gospodariti. I pravo je tako! Tko neće uzeti brata za brata; taj će tudjina za gospodara. Pogovara se, da bi sadanji načelnik još i primio načelničku čast, ali pod pogodbom, da mu se dađe drugu osobu za tajoika. Buduće pako neće, signori! nikako pristati, da se odпусти sadanji tajnik, to će za ovaj put biti po svoji prilici sadanji načelnik izključen od načelničke stolice. Osobito nagučuće do načelničke stolice imadu i Lole i Batakoni i po domaću Banjole. Za ovu dvojicu se čuje, da ne bi imali ništa ni proti izboru glasovitog gambara, samo kad bi ih ovaj posljednji dobro platio. Gambaro, čini se, da je ovaj put utuvio u glavu na svaki način postati načelnikom, ali kod nas gambari nemaju glave, već samo tielo i noge, a u truhbu i pod poplatima ne stoje moždani, nego u glavi. Dakle, gambaru, čekaj, dok ti naraste glava, pa ćemo te onda birati.

U našem mjestu postoji nekakva „società d'abilimento“, kojoj je svrha po ljepšati grad. Proti samom družtvu kao takvom mi nebi imali ništa, ali protiv njekojim prigovorima, koji se oruda šire, moramo ustati. Sada je baš družtvo uređilo nekakva giardino Elisabeta, pa se počelo razpravljati tko ga je načinio, do činio, čija je zasluga, da se podigao. Hrvati kažu, da su ga oni podignuli, jer da oni najviše doprinušu, a Talijani opet, da ide sva zasluga njima. Osvjedočavati sada jedne i druge bilo bi bacati sol u more, pa bi ja rekao jednim i drugim: „Razkrite se jedan od drugoga, Talijanom neka bude njihova societa d'abilimento, a vi Hrvati, ako želite štogod učiniti u Krku, osnujte svoje družtvo i radite pod svojim imenom, tako bar neće biti u buduću pravdanja, što su napravili Hrvati, a što Talijani.“

Još jednu o izborima i to onako dolce in fondo, pa da završim. Kad se pojavilo toliko kandidata za načelničku stolicu, zašto se nebi preporučio i ja, ta ne unanija ni zato sposobnosti, bar sam toliko sposoban koliko i gambaro, a što je najvažnije, znam dobro čušač. Na dan izbora, dakle svi građani, vi koji ste slobodni, koji se ne prodajete za litru vina, dokazite da vam leži na srcu dobrobit naše obćine; pokazite, da vam je na srcu la carissima nostra madre patria, pa svi kao jedan glasujte za mene. Da se pako svrše kod izbora sve

formalnosti i da ne bi stanovno govoreći mogla više protestirati, upozorivam vas, ako morate na ceduljama napisati moje ime; kao ovako, kako ga vidite, podpisana belim slovima pod crnim. Svobodno, štadi, glasujte na dan izbora za seg velikog patriota.

vašti, te je za razmatranje uzeta riječ i poljski zastupnik Chrzanowski predbacivši vladi, da je ta stupila izravno u borbu protiv Poljaka kao Slavenom i protiv Poljaka kao katolikom. Vlade naredbe proli porabiti poljskoga jezika, moraju ogorčiti i razdraziti svakoga Poljaka. Vjerovatno moraju se djeci predavati u njihovom materinskom jeziku, poljskoj dakle djeci u poljskom jeziku. Njemački je jezik izgubio značaj prvotnog jezika otkad ga silomice narivaju poljskomu narodu. Njemački jezik postao je tako rekuć znakom mržnje i nepravde protiv Poljaka Njemačke. Knez Radzivil bijaše od predsjednika pozvan na red, što se je toplotno zauzeo za Poljake i što je odlučno odsudio politiku njemačke vlade.

Zastupnici smo, da li pozna taj no-voimenovani grozjanški župnik i hrvatski jezik, t. j. materinski svega izvanjskoga punka one župe, jer ako ga nepozna, on kao katolički svećenik nemože apsolutno vršiti svoje župničke službe. Molimo dakle prijatelje za obavijesti o tomu.

Hrvatski jezik kod sudova u Istri. Pred nekoliko dana pristupio je Mate Knez iz Vabriga sa svojom ženom c. kr. kotarskom sudu u Poreču, te ondje su zamolili, da njim ovjerove njihove pod- pisne na hrvatski sastavljenoj izpavi. Njihovom zahtjevu se nije udovoljilo sa raz- loga, da oni na sudu ne poznaju hr- vatskog jezika. Suproti Knez su na to morali se obratiti c. kr. bilježniku, komu su naravski morali platiti njegovu pri- stoju, dočim su sudovi obvezani to stran- kama učiniti badava. Molimo našeg gosp. zastupnika u Beču, da i ovu viest primi u svoju bilježnicu.

Prosvjedni pučki zbor protiv od- redbam crkve sinoda sazva'o je, kako čujemo, maloselski načelnik dne 27. aprila. Neznamo do danas, da li se je pak taj zbor održao. Bilo je ustanovljeno još prije nego li je zbor bio sazvan, da će se na njemu izabrati odbor od nekoliko lica, kojega da će biti zadaća prešetati se do Rima (na čije troškove?), da provjeduje kod Sv. Stolice protiv glagoljci. Maloselska crkva (koja se je do pred malone sto go- dinama brojila u glagoljačke; kanost i valo- selska crkva, odakle prognaše glagoljicu putem orgulja i gluposući svećenstva) ubro- jeja je sinodalnim odredbami u latinske crkve, te je tako, do daljnji odluka sv. Stolice, imalo ostati sve pri starom. Dana- šnja biskupija krčka sastoji iz trih bivših biskupija: krčke, osorske i rabske. U svakoj od tih biskupija uveo se je bio tekom vremena svoj posebni formular molitava: djelo vjere, uhvanja, ljubavi i kajanja. Sad je, naprama najnovijem ka- tekizmu, odobrenom od austrijskog epi- skopata i od sv. Stolice, uveden sinodal- nom odredbom po čitavoj današnjoj krčkoj biskupiji onaj formular tih molitava, ko- jega propisuje spomenuti katekizam. I to je sve, što je krčki sinod uveo novoga u maloselsku crkvu! Razumije se po sebi, da je taj formular izdan u talijanskom i u hrvatskom jeziku, da se svatko može služiti onim, koji mu je po volji. Kako su pak u Maloselu sve same talijanske škole, nema sumnje, da tamo prevladava a porabi talijanski-formular tih molitava. I za to snuje odanle posebni odbor u Rim... da prosvjeduje protiv glagoljci! E se non ridi, di che rider suoli?

Pogovara se, da su ljudi obćinske uprave maloselske prigovorili svome žup- nivu upravitelju, što nije digao u sinodu svoj glas protiv glagoljci, na što da je on odgovorio izprikom, da nije mogao ili da se nije moglo u Krku govoriti. Teško nam je to vjerovati; ali ako bi to istina bila, onda mu otvoreno kličemo: lažeš! Na sinodu je bilo svakomu slobodno govoriti i govoriti su mnogi, osobito kod obrednog i liturgičnog poglavja, a ako je onaj župni upravitelj volio na sinodu šepati med- Scilom i Karibdom*, bilo mu je slobodno — ali mu slobodno nije sada stvar izvr- šiti i neistinito prikazivati, gdje bi mu se moglo sinodalnim izjavami dokazati, da je bio dodar i članom odnosnog odsjeka, u kojemu mu je bila sveta dužnost i go- voriti i predlagati, da je što imao. Ali opetujemo: teško nam je to o njemu vje- rovati, tim više, što doznajemo, da je tunkidan u crkvi pokudio protisinodalnu agitaciju, što se tamo diže, makar da nam drugi hoće, da uzvrsti, da je to učinio nakon što je opazio kamo je svojim vr- ludanjem zagazio.

Čudno je pak svakako, da se ta pro- fusinodalna agitacija razmahala, ni na otoku Krku, ni na otoku Rabu, ni na otoku Pagu, ni na otoku Cresu; niti gdje drugdje, nego samo i jedino u obćini ma- loselskoj. Poglaviti je mnijenja, da bi se i na Cresu bila razvila slična agitacija, ali

da su tamo bili upravo tada zabavljeni obćinskim izbori, a sada da već la agi- tacija nebi na Cresu imala onog pravog smisla. Hej, šta će se? Hljeb i kruh, kaj ne gospon poglaviti? Da, da, Hljeb i kruh, to je ta prva. Dajte vi samo fako dalje, kako ste zajadnili: neće vam uzmanjati ni Hljeba ni kruha.

Krčko učiteljsko društvo u Vr- bniku obavještaje svoje članove da će dne 14. svibnja t. g. držati svoju redovitu glavnu skupštinu u školskim prostorijama na Dubašnici. Početak u 10 sati prije podne. Dnevni red: 1. Pozdrav predsjed- nika. 2. Čitanje zapisnika posljednje glavne skupštine. 3. Izvještaj tajnika i blagajnika. 4. Izbor revizijskog odbora. 5. Bruno Juranić teoretično predavanje. 6. Praktično predavanje djeci pučke škole. 7. Proračun za gospodarstvenu godinu 1902-1903. 8. Ustavnoviti razpravljati i predavača za bu- duću skupštinu. 9. Razni predlozi.

Krzmanje ili strajkovje radnika. Koncem prošloga mjeseca započeli su strajk radnici, koji vade kamenog ugljivje u Karpanu kod Labina. Oni zahtijevaju od vlastinika rudokopa, da im bar dio- nice povećaju siromašnu plaću, ali se vlas- tinci tomu opiru. Dne 30. pr. mj. htjelo je okoje 120 radnika zaprijetiti kod po- staje Stajbe ostalim radnikom ukrcivati ugljen, al neuspjese u tom radi prisut- nosti ozručnika. Od strajkaša bijahu na dvih mjesih traćnice željeznice za izvoz ugljena skinute i telefoničke žice preki- nute. Drugih izgreda nebijase do sada.

Radi obilice građiva morali smo izpustiti za budući broj članak „Spome- nica Lloydovih kapetana“, „Šumpranje trsja“ te dopis iz Nerezina.

Potonuo parobrod. Parobrod „Buda“ rječkog parobrodarskog društva „Adrija“ potonuo je prošloga čedna kod Malage. Taj parobrod sukobio se naime sa nizozemskim parobrodom „Aradna“, koji ga je probušio. Momčad sa častnici potonulog parobroda spasila se je sva. Kako se čuje potonuli parobrod leži tako duboke, da se neće ni kušati dignuti ga.

Iz drugih krajeva: Dr. Franko Dorčić, financijski perovodja u Trstu, imenovan je poeznim nadzornikom u IX. činovnom razredu sa sjedištem u Puli.

Imenovanje. Predsjednik c. kr. pomorske vjode u Trstu imenovan je po- morskog kapetana g. Stjepana Vučetića lučkim asistentom kod lučkog kapetana u Trstu.

Izgon. Talijanski listovi javljaju o poznatom Isusovcu Colleonu, koji je u propovijedi u Vodnjari uvriedio talijansku kraljevsku obitelj, da je pro- gan iz Austrije.

Iz Rčke pišu nam 30. aprila: Ugarsko-hrvatsko parobrodarsko druž- tvo obogitilo se je ovih dana za jedan parobrod. Na škveru brodograditelja gosp. Martinolicha u Malom Lošinjju sagradise naime za to društvo novi parobrod, koj okrslise „Abbazia“. Parobrod je danas doplovio u našu luku. Krasan i elegantan, samo ima jednu veliku pogriješku, koja udara svakomu Hrvat u oči, a ta je da nosi tu dje ime. Neznamo jesu li za- htjevali da tako bude Mađjari ili Talijani. Nas to boli ali moramo mučat: za č ni- ma mo nijeno g a c i o n a .

Posljednja bura i nagli pad topline poćini štete u naših vinogradih i voćnjacih. Držali smo već u saki, da nas je minula svrška pogibelj, pak eto iznenada bure i zime. Bog nas obćuvo zlih posljedica!

Protiv vinskog klanzul. Zadnjih dana čuii smo sa odličnog mjesta dvie važne izjave, koje nam ulievaju nadu, da zlošretna vinska klanzula u trgovačkom ugovoru sa Italijom neće više u taj ugovor doći, ili ne bar u sadašnjem smislu i sa- držaju.

U carevinskom vieću osvrnuo se je dne 29. aprila ministar trgovine barun Call na jednu interpellaciju, stavljenu u istom vieću, kojom bijaše upitan, da li je istina, da će se trgovačke ugovore mućke

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ u Istri

Razna viesti

Političke:

Austro-Ugarska. U mađjarskom saboru podigla je krajnja lijeva posljednjih dana opelovno prasiću. Članovi njezini stavili su takve predloge, koji se jedino u mađjarskom saboru osako slaviti mogu. Prvi predlog bio je naperen protiv austrijskog narodnoj himni „Bože živi“, u kojoj se pjeva o austrijskom caru, što nebi imalo prirediti za mađjarsku mladež, koju oni prizivlju, da pjevjavaju tu pjesan. Ministar konveda prosvjedovao je protiv takvim govorom izraziv nadu, da mađjarska mladež neće sljediti savjete gospode zastupnika sa krajnje lijeve.

Povod drugoj prašini podala je viest, da će priestolonasljednika i nadvojvodu Frana Ferdinanda pratili u Madrid i Lon- don, gdje će zastupati cara i kralja kod krunitbe kralja Alfonsa i kralja Eduarda, četiri velikaša iz Austro-Ugarske, i to jedan Čeh, jedan Poljak, jedan Niemac i jedan Mađjar. Radi toga stavili su mađjarski radikali upit na ministra-predsjed- nika Szella, da li je gornja viest istinita, i ako je, što on kani protiv tomu podu- zeti, pošto se tim krnji dualizam i Ugarsku zjednajuće sa Českom i Galicijom. Mi- nistar je odgovorio, da nezná kako je došla ona viest u javnost, da znade, da su imali nadvojvodu pratiti u Madrid i u London knez Svarencberg i grof Festetic, ali pošto imade prvi žalost, morati će se drugim zamjeniti. Ministar osjegura na- dalje interpelante, da će vlada uvijek biti oko toga, da ne bude pravo Ugarske nigdje i od nikoga povriedjeno.

Gra Gera. Iz Petrograda dolazi viest, da se u tamošnjih visokih krugovih go- vori o sastanku cara Nikolaja sa srbskim kraljem Aleksandrom i crnogorskim knezom Nikolom. Taj sastanak da je urećen za budući mjesec julij i na istom, da će biti crnogorski knezovi Mirko proglašen priestolonasljednikom-Srbije. Toj sveća- nosti, da će biti zastupana i Austro- Ugarska.

Bugarska. Iz Carigrada javljaju nje- mačkim listovom, da se vode pregovori između Rusije i Bugarske o tom, da se nebi ova posljednja duple opisali metropoliti Firmilianu. Sućijki, dopisnik ruskog Kurjer-a* piše svomu listu o tom, kako su nekotji odlični članovi macedonskog od- bora odućili poći u oćitu smrt, jer da je bolje umrijeti, nego godine, a možda i de- setke godina umirati. U Sofiji da simpa- tizira obćinstvo sa ustašami, te da imadu oblasti dosta mućke, da uzmognu uzdržati mir i red na svagdašnjie viesti, koje do- laze iz Macedonije o grozotah, što ih po- činjavju protiv Bugarom tamošnje turske oblasti.

Rusija. Ruski neprijateljski listovi tu- čili su u svijet neistinita a. Zlobnu viest, da je novi ruski ministar unutarnjih po- lica Plevje pošao u Poltavu, da tamo pri- ustuje mnogobrojnom smaknuću ruskih odanika, koji da bijahu odsudjeni, radi posljednjih izgreda. Ta se viest sa službene strane odlaćno oprovrgava tim, da je mi- star obćavo nekoje pokrajine jedino radi ga, da upozna narod lida sazna za raz- jasnje za povod posljednjim nemirom.

Hrvatska. U njemačkom saboru raz- avlja se o takozvanom predlogu snosiji-

Mjestne:

Javna tjelovježba. Prvog istarskog sokola u Puli, obdržavana u subotu 3. svibnja, ostali će u sladkoj uspomeni svakomu posjetitelju. Nećemo duljiti opisom već u kratko ocrtati utisak krasno pro- bavljene večeri. Uz udaranje koracnice stupilo je u dvoranu do trideset sokola, pozdravljenih živahnim pjeskom. Razdi- ljeni u tri čete, vježbahu izmjenice na preči, rućama i na konju. Vježbalo iz- vrstno, te su sokoli pokazali osobitu moć u uzdržajima. Iza toga vježbao je pred- njacki zbor, i to na preči i rućama. Takvim prednjačkim zborom moglo bi se mnogo koje veće društvo podićiti. Teška i točna izvajanja baš su zadivila obćin- stvo, koje je neprestano pljeskalo i veselo odobravalo svakomu pojedinomu pred- njaku. Iza odmora nastupise opet svi čla- novi u hrvanju i prostim vježbam. Premda se ni za jedno ni za drugo osim okret- nosi i pažnje nezahťeva osobitih potež- koci, opazilo se, da su članovi osobiti disciplinirani, jer su obje igre krasno uspjele, a ona hipna toćnost, mir i red učinise zbilja ugodan dojam na obćinstvo, koje je, razdragano, pozdravilo burnim pljeskom odstupajuće Sokoláse-vježbaće.

Između pojedinih toćka koncertirala je veoma marljivo vojnićka glazba, koja pako nije našla shodnim, da bi obćinstvo iznenadila barem jednim slavenskim ko- madom što si je vriedno zapamtiti za bu- dućnost. Poslije tjelovježbe bio je animi- rani plés, te vesela i ugodna zabava. Našemu Sokolu, koji se je eto opet snažno podigo, srdaćno čestitamo u nadi, da će nas čim prije novom zabavom razveseliti.

Umrla je u Puli Marija Poropat- Toć, rodom iz Dana, tetka našega pred- plaćnika Ivana Poropat, noćnog stražara na drž. kolodvoru u Puli.

Javne radnje u našem kotaru. Na predlog c. kr. kotarskog poglavarstva u Puli pristao je zemaljski odbor u Poreču, da se pošumi zemljište s objiju strana nove barbarske ceste. Toga zemljišta imalo bi se pošumili 50 metara širine duž re- čene ceste. Od strane obćine nećavlja se mićakva zaprićka pošumljenju. Zemaljski odbor izjavio se pripravnim preuzeti dio troškova, t. j. onaj dio troška, što im pre- ostao za pokriti nakon podpore, koju imade pružiti vlada.

Za gradnju ceste između Premanjura i luke Ronci obćeaio je zemaljski odbor puljskoj obćini podporu od 650 kruna, koje će obćina dobiti na dva obroka, t. j. prvi obrok poslije polovice dovršenog djela a ostalo kad bude gradnja posve gotova.

Nadalje obćeaio je zemaljski odbor podporu od 150 kruna za popravak dvaju vodnjaka u Premanjuru.

Nesreća na radnji. Na mašinskom otoku u našoj luci pao je radnik Mihovil Sironić sa stolicie tako nesrećno, da si je pri tom slomio ruku. Unesrećenog rad- nika odvećose najbrže na liećniću po- staju na „Belloni“, pak odavie u javnu bolniću.

Pokrajinske:

Imenovanje kapitula u Grozjanu. Tršćanskomu „Citata“ bjezjavljaju iz Groz- jnjana, da je tamošnje obćinsko zastupstvo imenovalo jednoglasno župnikom one župe Tršćana don Vittorio Vasellia.

